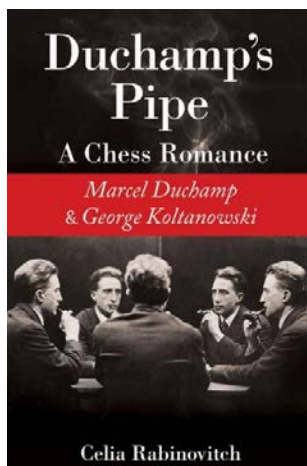

Misschien moet ik volgend jaar maar eens naar Uruguay gaan. Met Bernard Bannink was ik er in maart 2018 vlakbij. Ons plan was de snelle veerboot van Buenos Aires naar Montevideo te nemen maar uiteindelijk ging dit niet door. Wij moesten verder naar Mar del Plata waar strand en schaaktoernooi op ons wachtten. Als ik mijn bezoek slim plan dan kan ik mooi in 2021 in Montevideo de vijfde *Copa Marcel Duchamp* bezoeken. Dit jaar werd het vierde toernooi gewonnen door de Argentijnse IM Pablo Ismael Acosta, zie de foto, die zeven grootmeesters achter zich liet. In 2009 zat ik nog tegenover de toen negenjarige FM Pablito aan het schaakbord in Yacuiba aan de Boliviaans-Argentijnse grens. In de laatste ronde won ik mijn partij van hem en sleepte op die manier nog net een klein prijsje in de wacht. Na die tijd ging het crescendo met Pablo die van FM opklom naar IM en nu zijn eerste GM norm noteerde. Ik weet nog niet of ikzelf volgend jaar in Montevideo meespeel. Het debacle van het Vienna Open 2019 ben ik nog niet vergeten. Soms speelde ik zetten die ik vlak ervoor nog verwierp. Tijdens de partijen die Alexandra Gorjatsjkina en Ju Wenjun om het wereldkampioenschap speelden dacht Ree af en toe 'Maar zoiets doe je toch niet?'. Hij denkt dat vaker, vooral als hij zijn eigen partijen naspeelt. Iets dat ook mij niet onbekend voorkomt. De jaren tellen. Ondertussen schaakt de vijfenzeventigjarige Ree in Amsterdam bij Caissa gewoon door en wie weet misschien bezwijk ik volgend jaar ook voor de verleiding. In Montevideo mogen er 120 schakers aan het toernooi meedoen en driekwart heeft een rating die lager is dan die van mij. Een paar moet ik er toch wel kunnen verslaan? Ik moet mijn boeken van de stappenmethode maar weer eens uit de kast halen en mijn Boliviaanse schaakvrienden uitnodigen voor wat oefentoernooitjes.

In *The Oxford Companion to Chess* (1992) van David Hooper en Kenneth Whyld wordt Marcel Duchamp als de hoogst gewaardeerde kunstenaar die op meesterniveau schaakte omschreven. Duchamp is wereldberoemd en zijn kunstwerken zijn schaars dus worden er fantastische bedragen voor elk object dat hij aangeraakt heeft neergeteld. Een goed voorbeeld is de pijp die Duchamp in 1944 aan George Koltanowski cadeau gaf die volgens *Finding the right move* (2016) van Jack Castle nu 87.500 dollar waard. Tot op zekere hoogte is dit een koopje want voor Duchamp's Echiquier (1937) werd in 2013 een bedrag van 2.573.000 dollar betaald, zie mijn column *Pleurt op met je schaakbord*. 'Waarom schaken, mijnheer Duchamp?' vroeg Hans Richter aan hem. Dat vraag ik mij ook af.

Marcel Duchamp (1887-1968) verbleef tussen september 1918 en juni 1919 in Buenos Aires. In deze periode nam, volgens Hans Ree in *Een blinde reus* (1989), zijn serieuze schaakcarrière een aanvang. Buenos Aires was in die tijd de enige stad die er in Zuid-Amerika toe deed maar Duchamp was er niet van onder de indruk. In een van zijn brieven merkte hij het volgende op: 'Buenos Aires bestaat niet. Het is niet meer dan een grote provinciale stad met zeer rijke mensen zonder een greintje smaak die alles in Europa kopen, tot de stenen van hun huizen toe.' Ree is een bewonderaar van Duchamp en het verbaasde mij niet dat hij in *Mijn schaken* (2010) nogmaals uitgebreid stilstaat bij zijn held. Het zijn twee interessante verhalen die de moeite van

het lezen waard zijn. Zij die deze boeken niet in hun bezit hebben raad ik aan een bezoek aan de bibliotheek van het Max Euwe Centrum in Amsterdam te brengen om er deze verhalen te lezen. Met een beetje geluk treffen ze Hans Ree er in levende lijve aan want het MEC fungeert als zijn privé-bibliotheek. Mijn vrouw en ik troffen hem een keer in het MEC aan tijdens een bespreking over een lezing. Ik hoorde dat zijn gesprekspartner Ree voorstelde een lezing te geven over de betekenis van Duchamp voor het schaken. Uit Ree's afwerende reactie maakte ik op dat hem een iets andere lezing voor ogen stond. De invloed van Duchamp op de schaakwereld is immers beperkt zoals onder meer uit *Duchamps Spiel* (1994; met 84 partijen) van Ernst Strouhal blijkt.

Ik had die dag een vrijwel nieuwe tweedehands versie van Ree's boek *In den eersten stoot pat* (1979) bij Evert-Jan Straat van het MEC gekocht en mijn vrouw maakte van de aanwezigheid van Ree gebruik om hem om zijn handtekening te vragen. Mijn eerste boek merkte hij goedkeurend op en zette er met een zwierige haal op 16 april 2014 zijn handtekening in.

Een vreemd land eigenlijk dat Uruguay. Af en toe plaag ik mijn vriend Enrique Arce die uit Montevideo komt door op te merken dat Uruguay (3,5 miljoen inwoners) eigenlijk geen bestaansrecht heeft en beter bij Argentinië (44,3 miljoen inwoners) gevoegd kan worden. Een plaagstootje waar hij vriendelijk glimlachend op reageert. Hij ziet dat anders. Ook van mijn land Bolivia zou gezegd kunnen worden dat het geen bestaansrecht heeft. Na de onafhankelijkheidsstrijd wilden de Bolivianen noch bij Lima (Peru), noch bij Buenos Aires (Argentinië) horen en zij stelden 'El Libertador' Simon Bolivar voor om hun beoogde land naar hem te vernoemen. Gevlei van de hoogste categorie waar Bolivar niet ongevoelig voor was. Zijn woord was wet en op 6 augustus 1825 werd Bolivia gesticht.

Ik vraag mij af of Duchamp vanuit Buenos Aires per boot Montevideo in Uruguay bezocht heeft. Waarschijnlijk niet want hij besteedde vrijwel al zijn tijd aan niets anders dan schaken. Hierdoor kwam zijn vriendin Yvonne Chastel er zo bekaaid vanaf dat zij hem en zijn schaakstukken in de steek liet en naar Frankrijk terugging. De film *Todo lo que veo es mío* (Alles wat ik zie is van mij) van Mariano Galperín en Román Podolsky uit 2017 gaat over Duchamp's tijd in Buenos Aires.

Vanuit de schakershemel zal Duchamp met instemming de partij die Pablo Acosta, tijdens de *Copa Marcel Duchamp 2020*, van de Argentijnse GM Leonardo Tristán won gevolgd hebben. Volgens Duchamp is schaken een sport, een gewelddadige sport. Als het iets is, dan is het strijd!

Leonardo Tristán (2533) – Pablo Ismael Acosta (2416),

IV Abierto de Montevideo 'Copa Marcel Duchamp' (5.2), Uruguay, 11-02-2020. Klik [hier](#).

1.d4 e6 2.e4 d5 3.exd5 exd5 4.Pf3 Le7 5.Ld3 Lg4 6.h3
Lh5 7.g4 Lg6 8.Pe5 Pf6 9.Pc3 0–0 10.Pxg6 fxg6 11.g5
Ph5 12.Dg4 Lb4 13.0–0 Pc6 14.f4 Pxd4 15.f5 Dd6
16.Kg2 Tae8 17.Ld2 Zie diagram. 17...Pxf5 18.Lxf5
Txf5 19.Txf5 gxf5 20.Dxh5 Dc6 21.Pb1 d4+ 22.Kf2 Lc5
23.b4 d3+ 24.bxc5 Te2+ 25.Dxe2 dxe2 26.Pc3 Dxc5+
27.Kxe2 De5+ 28.Kf3 Dh2 29.Td1 Dxh3+ 30.Kf4 Kf7
31.Ke5 b5 32.a3 a6 33.Le1 Dh2+ 34.Kxf5 Dxc2+ 35.Kf4
Kg6 36.Ke3 a5 37.Ld2 b4 38.axb4 axb4 39.Tc1 Db3
40.Ke4 De6+ 41.Kd3 c5 42.Pe4 Db3+ 43.Ke2 c4 44.Pc3
Da3 45.Ke1 bxc3 46.Txc3 De7+ 47.Kf2 Dd7 48.Ke2
Dg4+ 49.Kf2 Kf5 50.Tf3+ Ke4 51.Te3+ Kd5 52.Tc3 h5
53.gxh6 gxh6 54.Tg3 Df5+ 55.Tf3 Dc2 56.Ke1 h5
57.Th3 Db1+ 58.Ke2 De4+ 59.Kf2 Df5+ 60.Tf3 Dc2
61.Ke2 h4 62.Ke1 Dg6 63.Kf2 Dg4 64.Lf4 Ke4 0–1

